

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ

Romváros

Ha az ember hosszabb időt tölt Kolozsváron, két megfoghatatlan dolog – már önmagában is képtelenség! – tűnik fel neki. Voltaképpen ugyanannak a valaminek a két oldala. Egyre rohamosabban dől romba a város, miközben egy másik képtelen felépülni. Lenyelni Erdélyt, az sikerült, de megemészteni még nem.

Hörgés, csuklás, erőfeszítéstől elliluló arc (ejha, négy *l* egy szóban!): Kissé ugyan paradoxális, hogy minél közelebb vonaglik a bekebelező a megemésztéshez, annál kevésbé emlékeztet a lenyelt falat arra, amiért kíváncsúnak tetszett. Na persze, persze, maga a táj kellett, a körülkeríthető országnyi kert, a tér, a *mioritikus*, miként az a honi körökben nagyra becsült, enyhén fasisztoid költő-gondolkodó fejéből kipattant. Mármint hogy van egy bizonyos nép, annak egy bizonyos lelke, s mit ád a véletlen, ez a lélek épp abban a térben teljesedik ki. Más népnek és más léleknek ott coki! És ez már akkor is így volt, amikor a Föld kiszakadt a Napból! Az ember melankolikusan rábólint – oly mindegy, gondolja, miközben, mondjuk, a város lassan romba dőlő kórházi negyedét járja –, ám legyen, minden népnek meg kell alkotnia és be kell járátania a maga mítoszait, mese az, gyermek, mint a vizsály almája, a Nibelungok gyűrűje vagy a mi csodaszarvasunk. Aztán hogy a mesét ilyen szépen elboronálta magában, szeretne feloldódni Erdély leghíresebb városának nem mioritikus terében, s bizony (na most jön a legnyögvenyelősebb hasonlat, ilyen való ide) észleli, hogy homokszemek csikorognak lelki olajában, mellyel fogaskerekeit keni. (Még így is fáj, hogy szántszándékkal akart valami hülyeséget írni az ember.)

Nem stimmel a dolog, hiszen Kolozsváron jártában-keltében azt kell észlelnie, hogy *valamibez való hozzápusztítás* tétetett itt folyamatba. Az, ami van, ami zsákmányként ott romlik reves halomban – a Farkas utca, a Főtér, a Sétatér, az Óvár töppedt-töpörödött házai, a Malomárok, a századforduló polgári igényeinek megfelelően a városba beleszakadt parkok, zöldvendéglők, de minden: járdák és kémények, kishidak és macskaköves sikátorok, homlokzati stukkó és hívogató kispolgáruvar a város kellős közepén, életszigetek, csendoázisok, légbuborékok –, minden valamiféle rommezőre kezd emlékeztetni. A régi Kolozsvár tulajdonképpen *nem kell* a birtoklónak, legjobb volna, ha magától összedőlne, s félre lehetne tolni földgyaluvál, hogy a helyén kivirágozzék a libafosos baromfilegelő, közepében egy szuperbank üveg-beton székháza. Mondjuk a Farkas utcai templomnál vagy az óvári ferences kolostor szomszédságában. A földhányás hozzá már ott domborodik évek óta a Karolina téren, a díszpark vasrácsa kidöntve, a pázsiton autók parkolnak, mély árkokat szántva a sárban. Nem a pénz hiányzik ahhoz (nem mintha volna), hogy a várost ki lehessen emelni romvárosi állapotából, hanem az, hogy bárkinek, akárkinek valami köze legyen a zsákmányhoz, akarjon vele valamit, óvja, ápolja, fejlessze tovább immár a maga hasznára és boldogulására. De nincs ilyen igény, a lakosok nem is tudják, hogy lehetne ilyen igényük. Azt a szót, hogy igény, azt azért ismerik. Naná! Meg tudnám határozni. Hadd ne tegyem.

Néha a legavatatlanabbaktól jönnek a telitalálatok. Régen azzal ugrattak, hogy egy kezdő sakkozó meg tud verni egy nagymestert, mert az képtelen kiszámítani a dilettantizmus vezérelte lépéseket. Annyi bizonyos, hogy túl a kilencvenen, Faludy György ellátogat életében először Erdélybe, s behatoltában megáll egy bodegánál, s azt nyilatkozza később a Szabadságban, Kolozsvár napilapjában, hogy *dejsze ez Afrika!* Igen, Erdély a fekete földrész képét mutatja a globetrotternek; valamiféle negatív spirál mentén csavarodik lefelé, valamiféle, talán inkább közép-keleti állapot felé. Senki sem állította, hogy ott ne volna élet. Savanyú paradoxon: az Európába (EU, NATO s minden túró!) törekvő Romániában lassan romba dől, szétmorzsolódik, szétfeslik Európa minden odaszakadt tárgyi emléke. S – horror vacui – valami más tolul a helyébe.

Nehéz megmondani, hogy hát mi is. Mert hogy egy másik kultúra, azzal nem mondtunk semmit. Hogy omlik, törlik, foszlik, mocskosul, ezzel úgyszintén nem megyünk semmire, hiszen – még egy paradoxon! – ha történetesen hirtelen helyreraknák azt, ami omlik, összefércelnék azt, ami foszlik, s az egészet rajtaütésszerűen kitakarítanák, a helyzet akkor sem változna meg, kisvártatva elkezdene minden visszazúlleni önmagává. Alkalmassint a mioritikus térnek megvannak a maga tárgyi feltételei, díszletei, melyek közt a lélek ellejti a maga alhas-táncát. Ennek a díszletnek kell újra meg újra fel-, illetve leépülnie.

Jómagam sokkal régebben hiszek a polgárosulásban – még ha abban nem hittem is, hogy a létező szocializmus olyan hirtelen durran szét, mint tette volt –, régebben, mint Tubarózsa elvtárs. Egy ideje így hívom magamban azokat, akik vastag kommunista múlt után pengetik a hamis szocialista lantot. Na és, mondjuk, nem voltak tömeggyilkosok, legfeljebb ők voltak a cicák a szocializmusban, s most mint multimilliomosok és multihívők hintik a bamba magyarra az egérpiszkos mannát. De hagyjuk egyelőre Tubarózsa elvtársat. Hiszek tehát a polgárosulásban; még abban is, hogy Románia, Erdéllyel a begyében, valamikor erre a zöld ágra vergődik. Csakhogy a folyamat momentán már-már ellenkező irányú. Azért nem egészen ellenkező irányú, mert megvan a maga nemzeti-ősemleri-balkanoid zamata.

A folyamat egyelőre inkább az önpusztító nemzeti magány és befulladás irányába hat. Bizonyos értelemben ez örömmel tölti el a lakosság java részét. Mondjuk, a zömét. Ne mondjuk inkább, hogy a teljes lakosságot, a több százezres, milliós (?) megélhetési bűnözői rétegtől az orvosprofesszor kiválasztottakig? Csak a lakosság tekintélyes részéről ez nem derül ki nyilvánvalóan.

Hogy is van ez?

A napisajtó már rég lerágta arról a csontról a húst, miszerint egy fasiszta pártvezér (ami a szívéen, az a száján, még csak nem is az alamuszi román fajtából való) szép eséllyel indult a román elnökválasztáson. S ahogyan napisajtóhoz illik, nagy hirtelen jól megmondta a véleményét, s nem értett az egészségből semmit. Némelyek elfurcsálkodtak azon, hogy jaj de érdekes!, a magyarok egy magyarelles posztkommunistára kell szavazzanak, hogy megússzanak egy dákoromán fasisztát. A napisajtóban az még az érdekes, hogy miközben teljes joggal szörnyedezik azon, hogy szerb fasisztokommunisták ki akarják nyírni Kasza Józsefet, valahogy elsiklik afölött, hogy Corneliu Vadim Tudor – pártvezér és román elnökjelölt! – haláltábot helyezett kilátásba a cigányoknak (szegény napisajtó a zámolyi cigányok sorsával van elfoglalva, azt sem tudja, hol áll a fej!) s kiűzetést a magyaroknak. (Ja, és még Jörg Haiderrel is el van foglalva a magyar napisajtó.) Ezt a kis példát már csak azért is tanácsos idekanyarítanom, nehogy meggyanúsíthasson valaki az üres fasisztázással, amitől csak úgy visszhangzik a honi levegő. Ez a fasizmus, a nem légből kapott, hanem a törőlmetszett, kedves Vásárhelyi Mária, TGM, **Eörsi István** (Berlinből), vadimi vétetés, funari kunkorodás!

A hozzáértők és hozzá nem értők mindennel foglalkoztak, csak azzal nem, hogy honnan a bánatból rajzik fel több millió fasiszta szavazó a román demokrácia – így hívják! – tizedik évé-

ben. Mielőtt azonban végigsétálnánk a romváros Kolozsvár nevezetesebb uszítóhelyein, hadd örvendezzünk egy kicsit annak, hogy a romániai magyarság kénytelen volt hatalomba szavazni azt az Iliescut, akivel Horn Gyula alapszerződést írt alá. *Na és?!* Megépíttette ő majdnem a nagymarosi gátat is! S kis híján kiárusította az ország alól a termőföldet! A magyar villamos- és cementipar sikeres kiárusításáról említés se essék. Bagatell. De ha már így letévedtünk a kijelölt ösvényről, érdemes közelebbről szemügyre vennünk Tabajdi elvtársat – a megannyi Tubarózsa elvtárs képviselőjében –, aki reflexszerűen szítja az irigységet s annak édesgyermekét, a gyűlölséget a határainkon kívüli magyarokkal szemben. Jó ember ő, csak el-eljár a szája. Mert hogy jön ahhoz a magyar kormány, hogy a magyar lakosság megkérdezése nélkül segítse meg a környező magyarokat a státustörvény keretében?! Az efféle tabajdis elvtársakból (tabajdiákból) világlik ki a szoclib süketség és vakság minden iránt, ami magyar. Az SZDSZ jéghideg nihilizmusa szóra sem érdemes. A nagyszerű Tabajdi elvtárs nyilván aktív közreműködést vállalt a Horn–Iliescu-paktumban – nem volt neki alternatívája, hogy szoclib szóhasználatával éljünk, nem is értjük, miként jöhetett létre a Magyar Állandó Értekezlet mint alternatíva. Az RMDSZ érdekeire füttyölő Horn–Iliescu ellenében. Vajon az irigység és a káröröm szítása csak a szocializmus volt haszonélvezőivel együtt fog társadalmi mértékben elenyészni kicsiny honunkban? Milyen szép és kézenfekvő is volt, amikor a magyar lakosságban fel lehetett srófolni a pöffeszkedő kivagyiságot – belpolitikai stabilizáló tényező, tetszik emlékezni a Tabajdi elvtársnak? – a lengyelekkel szemben! Hogy naplopó, hőzöngő népség, bezzeg mi! Vagy az idióta gőgöt a tejet és húst csak emlékezetből ismerő romániai lakossággal szemben Ceaușescu idejében! Mintha tőlük függött volna! Nekünk bezzeg...! Ej, ej, Tabajdi elvtárs! *Dar se poate?!* Hogy Kovács László pártvezér és Szent-Iványi István, a külügyi bizottság (!) szadis elnöke – az utóbbi a státustörvényt a tévé egyenes adásában, Szabó Tibor úr, a Határontúli Magyarok Hivatala elnökének elővezetésében ismerve meg (viszont elfogadhatatlanozva veszettül!) – úgyszintén az irigységet és a részvétlenséget szítja a határainkon kívüli magyarokkal szemben; az olyan természetes, mint kutyán a fark. Tudja, aranyos Szent-Iványi pajtás, aki azt hirdeti, hogy a magyarságot a szülőföldjén kell megsegíteni, hogy legyen kedve ott maradni, annak tudnia illenék, hogy közel ötvenesztendei kommunista határzár után a megsegítés ott kezdődik, hogy a kisebbségi magyar szabadon utazhasson be az anyaországba. Ha ezt a 2 x 2-t 3-nak vesszük, nem ér egy lyukas garast sem a mégoly kacifántos levezetés, amit rá építünk. (Nem mintha önmagában megállna! A szülőföldön való megsegítés nem kerülne pénzbe a magyar adófizetőnek? Vagy: *Na és?!* S hogyan történne? Tányérozna tán minden nem honi magyar évente, na mondjuk, kétszer? Vagy odalötyintenénk még néhány ösztön-, bér- és egyéb díjat a klientúrának, juttatást például annak a kolozsvári magyar egyetemi tanárnak, aki egy televíziós értekezleten hisztérikusan azt rikácsolta, hogy nem kell Bolyai Egyetem, mert úgy sincs, aki tanítson benne? Tudom a nevét, Szent-Iványi pajti, s van az esetnek vagy egy tucat fültanúja. Na de menjünk tovább. Kár minden szóért, Szent-Iványi pajtásnak a rideg kötekedésen kívül nincs semmi egyéb szándéka, ha lenne, az megmutatkozott volna a Horn-érában, amikor kormányon volt a pártja, ő pedig vezető külügyér. Amúgy eléggé embertelen az egész, temérdek választót lehet vele veszíteni. Csak óvatosan, pajti, mert Demszky a lovát már ugratta, nehogy még összevonja a szemöldökét.)

Ezt már igazán nem lehet követni józan ésszel! Mármost hogy mi a jó az SZDSZ-nek – ha a zsigereket munkahipotézisképpen kampóra akasztjuk –, mi a jó neki a külhoni magyarok le rugdosásában a lég hajóról. Szent-Iványi pajtás, mint afféle erdélyi, talán érzékletesebb képet tudna erről festeni. De vegyük inkább a kedves Bauert! Két cikkentyűt is fölröppentett a Népszabiban (az, hogy *puba irredentizmus*, pazar ötlet, úgy fognak kapni rajta a román fasiszták, mint éhtyúk a taknyon; nem ez az első már-már testvéri segítsége a Szadinnak, ott van mindjárt a *multikulturalitás*; a román proto- vagy egészen fasiszták erre hivatkozva nem engedélyezik

a magyar egyetemet Erdélyben, voltaképpen a román *multikulturalitás* szolgálatába állítva a nemes adományt. De lehet, hogy a kedves Bauer úgy gondolja, hogy az erdélyi magyarok úgyis tudnak románul, minek nekik magyar egyetem. És tényleg!) De kalandozzunk csak vissza! A kedves Bauernak érvei is vannak, mármint hogy miért rossz a státustörvény. Kétségkívül, érvek. Fájdalom, úgy viszonyulnak tárgyakhoz, mint farok a macskához. Senki sem állította, hogy a macska tökéletes, például nem tud röpködni, csak egeret fogni. De hogy mit is lehetne tenni, arról hallgat a kedves Bauer. Alkalmasint az volna a teendő, amit a pártja 1994 és 1998 között, a hatalmon, megejtett: jó tanácsot adni! Dejsze a szadis Törzsök Erika tényleg szervezett tanácskozásokat erdélyi magyar polgármesterekkel a Horn-érában, Csíkszeredán például, azt a vajat köpülve a szalmából, vagy csépelve a tejből, vagy mi a túró!, hogy miként érvényesíthető az érdek a demokráciában. Hogy az érdek merő elmélet, a valóság pedig merő Iliescu volt, az senkit sem érdekelt, a jó csíkiek kitétek magukért, volt csüddögölő a Gyimesi-szorosban, folyt a deckalé (fenyőpálinka) minden mennyiségben a kutyák lyukát is befagyasztó hidegben. De hát a székely ember már csak ilyen: vendégszerető! Röpdös a Szadi, mi meg itten kapunk! Ha Törzsök Erika kéri, még a Csíkszeredát is x-szel írják neki.

A kedves Bauer persze megérdemel egy megértő pillantást. Ő is ember. Pillantsunk hát egy megértőt: ő jót akar, s azt is akarja, hogy mindenki az ő jó-ját akarja. E nemben igazán kiemelkedőt Lenin úr, de tán inkább Hitler elvtárs nyújtott, ahogy így hirtelenjében visszapörgetjük az eseményeket. De rendülünk csak bele a gondolatba: mi van akkor, ha minden külhoni magyar a legáltalánosabb és legelméletibb demokrácia golyós társasjátékában pöcögtenet szíve szerint?! Szíve szerint lehet, de nem teheti, ugyanis éppen a magyarsága miatt jár rá a rúd. Így aztán több millióan – ha nem csak Erdélyt vesszük – fontos értéküknek tekintik azt, hogy ők magyarok. Mondhatnám azt is, s nem tévednék, hogy ebbe az értékükbe úgy bele vannak verve, mint szálla a köröm alá. A szállának sem jó. Most már csak azon kéne eltűnődni, miféle politika az, amely a képviseltek – tömegek, kedves Bauer, a tömegek! – ellenében tárja ki főnixszárnyát. Igaz is, főnix! Vajon nem érkezett még el a tűzhálal ideje, hogy poraiból eleve-nedhessék meg az a madár! Ötszáz évenként esedékes!

Kolozsvár román ifjai, ha végigbotorkálnak a maguk arcára és ösztöneire formált városukon, érche öntve olvashatják a kisebbségi érzésből fakadó magyargyűlöletet. Mert hogy román iskola Kolozsváron 1853-ban létesült, az oké, de hogy évszázados elnyomás és intolerancia ellenében, az legalábbis figyelemre méltó (Jókai utca). És hogy Mátyás királyt csak a saját népe (a román!) tudta legyőzni, mint az olvasható a lovas szobor talapzatán, még jó, hogy nem a ló nyakába akasztva. Ércben, naná! És hogy abban a régi Petőfi utcai házban, ahol Petőfi megszállt, kétannyi román szállt meg (Petőfi különben is szerb!), annak igazán csak örvendhetünk, élénk volt a forgalom, dőlt a bevétel – a táblaállítókból pedig a kisebbségi érzés!, szükségtelen kiállítani a zárójelentést, értjük. A szomorú az, hogy a táblákat, s megrendelőjüket, a város fasiszta, nemzeti gyűlöletet szító, területi gyarapodásra ácsingózó polgármesterét, Funart még senki sem bélyegezte meg a többmillió protofasiszta szavazótáborért. Pedig ő nem afféle suttyomfasiszta. Nyitott, mint a budiajtó. A magukat demokratáknak hirdetőik sem méltóztattak tiltakozni. Egyetlen román párt sem. Nekünk Mohács, nekik Funar kell! Valakinek el kell végeznie a piszkos munkát. A nemzetiségi nagytakarítást. Jól jönnek ehhez a magyarok is, hiszen a romvárosban bármikor szükség lehet valami kézzelfogható gyűlölnivalóra. Hogy Petre Roman volt miniszterelnök (Iliescu alatt, kedves Tabajdi elvtárs), volt külügyminiszter (Iliescu ellenzéke alatt, kedves Tabajdi elvtárs), pillanatnyilag ellenzéki pártvezér – sokoldalú, az angyalát! – habozás nélkül az 1956-os magyar forradalom hódító törekvéseit húzta elő a magyar pakliból, amikor kriptokommunista apjáról, Valter Romanról kiderült, hogy szovjet porázon rángatózva vett részt a magyar forradalom eltiprásában, az csak természetes. Nem ismerős a képlet, jó Tabajdi elvtárs?

Miben reménykedhet, miben bízhat a rommezőn tengődő román ifjúság, ha nem a területi gyarapodásban, a szomszéd kecskéjének a megdöglésében? Még a teje sem kell! A pusztítás forró eredménye, a misztikus, mioritikus szenzáció kell! Elvégre eddig csak a történelem halálkanyarjainak potyaleséséből esett be valami. Ennyi a nagyromán pollúció! Hogy akkora falatok is lecsúsztak, mint Erdély? Ez a tünemény megtörtént, s úgy tetszik, ez hajtja bele a román szavazókat az örökletes elmezavarba, a paroxisztikus kisebbségi érzésbe. Hogy vannak, akik másképpen gondolkoznak? Lehet. Csak nagyon szívosan titkolják. És lám csak, ránk virradt az az eszelős helyzet is a korlátlan lehetőségek földjén, miszerint a Romániai Magyar Demokrata Szövetség eddig, látszólag, többet ért el ellenzékben, mint négy éven át kormányon. (Majd elveszik, amit adtak, ön ne tudná, jó Tabajdi elvtárs?! Vegyük csak Kozma atyát, akit eltángálnak a határon, s a nyomozásra felkért *batóság* a sértettet vádolja meg, hogy hát „be akart kerülni a sajtóba”. Az agytekevények útja mit sem változik.)

És újra a régi nóta. Egy maroknyi bizantin-szeldzsuk politikus, az ország tudta és beleegyezése nélkül, ezúttal az Európai Unióba akarja belavírozni az országot. A cél nemes – csak hát a lavír! Legyünk benn, a többit majd csak elkenjük egy néma, elemi összefüggéseket sem értő, veleszületett gyűlöletével minden támogatást megadó populáció hátán. S amit ígértünk? Azt nem tartjuk be, csak mint semmit Trianon óta.

Hogy az RMDSZ elnöke, Markó Béla győzelemről beszél, azt a belém is szorult bethleni lélekkel meg tudom érteni. Amit lehet, s ahogy lehet! Végül is kétségkívül győzelem annak a közigazgatási törvénynek az elfogadása, mely előírja a nemzetiségi nyelvek használatát, illetve a magyar helységnevtáblát. Ezt már csak azért is könnyen megígérheti az Iliescu-rezsim, mert már a Constantinescu- sem tartotta be, pedig akkor Tokay volt a neve a kisebbségügyi miniszternek, egyáltalán, volt még kisebbségi minisztérium, mert már nincs. Ha ki is tesznek egy-két táblát, azt leköpi, lefűjják percekben belül a funarióták, s csak azért nem szarják le, mert oldalra, felfelé nem tudnak kilövellni; de már gyakorolják. Erről csak azért írunk részletesen, hogy eme modell szerint tessene elképzelni a magyar egyetem engedélyezését, amikor még a magyar magánegyetemet is csak akkor engedélyeznék, ha románul oktatnának benne *egy* tantárgyat (a többit majd később); az egyházi és magánvagyonok visszaszolgáltatását; a kommunizmus áldozatainak kárpótlását; a megalázottak rehabilitálását... Az új román külügyminiszter mellest az nyilatkozza, hogy egy év alatt alkalmassá lehet tenni Romániát a vízummentességre. Ennek én is örövendék, nem csupán a magyarok miatt. De szép is lesz, amikor Strasbourgan megjelenik ötszázezer román cigány, a zámolyi példát követve, hogy kövesse őket kétannyi román, s kisvártatva bejelentse igényét Strasbourg városára, mondván, hogy előbb volt ott, s dák emlékek után kutatva feláss a teret a székesegyház és a Petite-France előtt.

Legyen ennyi! Mondhatnám úgy is, hogy az élet közbeszólt. Hogy mit szól bele az élet a nagyok dolgába, arról a jövő hónapban.

Budapest, 2001. január 18–25., február 7–8.

Az élet azonban néha annyira beleszól a nagyok dolgába, hogy az ember nem várhatja meg a jövő hónapot (most éppen nem azért, mert addigra tán megszűnik a Kortárs). Lárifári! Nagy öröm ért, levelet hozott a posta *Hegyi Gyula* országgyűlési képviselő úrtól. Már eleve öröm, hogy a levelet közli a lap (öröm zárójelben: Hegyi Gyula meg fogja tudni, mennyit fizet a Kortárs hét-nyolc flekkért). De a fő öröm az, hogy ez a levél megjelent, mindenki láthatja! (Akinek van szeme.)

Kitörő örömet beárnyékolja némelyest, hogy a főszerkesztő úr felszólított, válaszoljak rá! Őszintén szólva ettől már azért is viszolyogtam, mert úgy éreztem, nem vagyunk egy súlycsoportban a képviselő úrral. Ezt természetesen úgy tessék érteni, hogy ő a nagyobb! Aztán meg, sorait olvasva, mélységesen igazat kell adnom abban, hogy a Kortárs nem való pártpolitikai propagandára. Hogy a magamfajta szakadt író el-elmeditálgat, még az is vitatható, igaza van Hegyi Gyula úrnak!; de hogy egy országgyűlési képviselő a pártját népszerűsítse, a kormánykoalíciót ócsárolja, s a legegységibb önvizsgálatra se legyen képes, az tán nem egészen helyénvaló. Na de most már mindegy, halottnak a pace-maker.

Mivel a nagy tekintélyű főszerkesztő úr óhaját nem áll módomban visszautasítani, íme a válasz, mint alant következik.

Tisztelt Hegyi Gyula úr! Biztos az utolsó betűig igaza van abban, hogy az írott jog lehetővé teszi a parlamenti képviselőknek, hogy felszólítsák a köztévét: mit közvetítsen és mit ne! Jogos, tisztelt Hegyi úr, csak nem erkölcsös. Hát még a tévé nyilvánossága előtt szólítani fel a tévét! Gondoljon csak bele, ül a nép otthon, nézi a dobozt abban a hitben, hogy azok, akik ott figurálnak, azok függetlenek a köztévéttől, mert ha nem így volna, a tévé nem lehetne köz-. Hát amint ott a nép nézi ki a szemét, egyszer csak hallja, hogy egy képviselő felszólítja a képviselőház elnökét, hasson oda, hogy ezt vagy azt közvetítse vagy ne közvetítse a tévé. Mit tenne Ön ennek látán, tisztelt Hegyi Gyula úr, ha Ön is nép volna? Azt mondaná: közszolgálati tévé?, ez?! s legyintene, alulról fölfelé!, könyökből. Pártatlan képviselők?!, ezek?!, mondaná a nép, s mondaná Ön is, ha köztük volna. Úgyhogy, igen tisztelt Hegyi úr, önnek joga van felszólítani a parlament elnökét, hogy hasson oda, csak erkölcsé nincs. Ráadásul a tévében, egyenes adásban, ejnye, ejnye! Ismeri a viccet! Miért ültél? Mert belepisiltem az úszómedencébe. De hisz mindenki belepisil. Ez igaz, de én a trambulinról!

Tovább pörgetve nagybecsű sorait, máris itt az újabb bökkenő. Tudja Ön, tisztelt Hegyi Gyula úr, hogy ki mondta azt, hogy *Na és?!*, és hogy hol? Nyilván nem, mert akkor nem adná át magát a költői hevületnek, ha tudná, hogy e mély értelmű szavakat Horn Gyula miniszterelnök szolta, úgyszintén a tévé egyenes adásában, a Magyar Köztársaság Képviselőházában. Nem csak én figyeltem fel rá! Immár szállóige. A nép ajakán. Az Ön ajakán is szállna, ha Ön is nép volna. Ha Ön is arról az oldalról nézné a képernyőt, amerről a nép. Foglalt az ige, hogy úgy mondjam. Nem az enyém, hanem az aranyházú Horn Gyuláé.

Az Ön fejtegetése valahol a *Na és?!*-ezések táján kap végképpen gurulatot, ne mondjuk tán úgy, hogy emelkedik a költői képzelet világába? Itt tér rá Ön ugyanis arra, hogy mit gondolok én különböző dolgokról, Ön szerint. Ennek egyik csúcspontján én azt gondolom, hogy Pallag László gyilkossággal vádolja meg Pintér Sándor belügyminisztert. Édes úr!, mutasson már rá, de igazán, hol írom én ezt? Az ég szerelmére, hiszen ez egyszerűen számárság, tisztelt Hegyi úr, miként számárság minden nekem tulajdonított gondolatom, illetve hát gondolata. Azért mégiscsak szép Öntől, hogy védelmébe veszi a belügyminisztert a koalíciós partnerével szemben. Ez még akkor is szép példája a konstruktív ellenzékiességnek, ha Pallag úr tudtommal nem vádolta meg gyilkossággal Pintér urat. Ön elébe megy a bűnnek: hátha megvádolja egyszer! Derék! Persze a magam egyszerű eszével azt is el tudom képzelni, hogy Ön szeretné, ha a kormányzó koalíción belül gyilkossággal vádolgatnák egymást a résztvevők. Vágyát megértem.

És Önnek, tisztelt Hegyi Gyula úr, mégiscsak igaza van! Hát nem csodálatos?! Én valóban nem kedvelem az Ön pártját, és azt a politikát, amit kormányon és most ellenzékiben folytat. De menjünk kicsit jobban vissza az időben!

Azt írja, hogy én még a sztálini bűnökért is felelőssé teszem Önöket. Ó, nem, tisztelt Hegyi úr, Önök nem felelősek a sztálini bűnökért (már csak azért sem, mert ahhoz nagyság kell, még ha sötét és iszonyatos is), Önök a sztálini bűnöknek csupán a hasznélvezői. Az Ön pártvezérei szinte kivétel nélkül a poszt sztálini rendszerben képzeltek el az életüket, építették a kar-

rierjüket – s milyen sikeresen! –, nem holmi fityfiritty pozíciókat töltve be, már ha mond még Önnek valamit az, hogy központi bizottsági tagság, politikai bizottsági tagság, a minisztertanács elnöke, hogy az aprájával ne számoljunk. Aztán a történelem fordultán az Ön jelenlegi pártvezérei – akiknek tevékenységével szemben nekem sem jogi, sem politikai fenntartásom nem lehet, tisztelt Hegyi úr, csupán *erkölcsi*, kérem, jegyezze meg ezt a szót, még visszatérek rá –, szóval ezek az urak elhagyták a süllyedő hajót, s az Ön éppen-most pártjának fedélzetén léptek újra a parancsnoki hídra.

Aztán 1994-ben megnyerik a választást. Nyilván Ön is tudja, hogy annak a kétségbeesésnek és nosztalgiának az árhullámán, ami az ország lakosságát elöntötte. Munkanélküliség, létbizonytalanság, elszegényedés, bűnözési hullám, általában: világvége-hangulat, káosz, a régi értékek hullása, újak alig-alig emelkedése, önzés és törtetés, a politikai elit züllése és a többi. S a vágyálom: hogy Önök majd visszahozzák a kettőnyolcvanas lecsókolbászt és a sörben oldott munkamorált. De hogy a lényegre térjek: ugyanazok az elvtársak, akik belevitték az országot abba a csődbe, amiben végül is egy világrendszer esik szét, immár mint urak, beleviszik az országot egy olyan gazdasági-pénzügyi (és lelki!) csapdába, melyet Tellér Gyula írt volt le. Kérem, akkor is olvassa újra el a dolgozatot, ha már olvasta, és gondolkozzon el a sorok fölött hosszan és mélán (mint a vadász).

Ha egyszer kapitalizmust építünk – mindig nevezhetném támad ezen a szókapcsolaton, benne van az Ön egész pártja, az *építés* szó mániája –, akkor tőketulajdonosra is szükség van. (Ez is bűbajos! Volt marxisták szépérzékét birizgálja a *tőkés* szó, a *tőketulajdonossal* viszont azt az érzést remélik kelteni, hogy az éppolyan dolgozó, mint a kazánfűtő vagy a gyógynövénytermesztő. Nagy sztálini truváj ez is! A szómágia. A kis haszonélvezet is haszonélvezet, Hegyi úr! Lásd még: Orwell: 1984.) Egyetértünk, kapitalizmus nincs kapitalista nélkül, más út sincs, illetve még nem találtunk rá. Legkevésbé Önök. Na de hogy az MSZMP-ből válják ki a tőketulajdonosok java – máshonnan is, hézagosan –, az nem mondható éppen erkölcsösnek. Nézze csak, tisztelt Hegyi úr, hogyan buktatta meg a volt pártállamista mezőgazdasági lobbí – a szegfűbárók – Torgyánt. Pedig sokat köszönhetnek neki, az Önök volt koalíciós partnere például azt, hogy még mindig Demszky a polgármester Budapesten.

Erkölcsös, nem erkölcsös, ez van. Ezt én is tudom. Nem történhetett másképpen, nekünk nem volt egy Nyugat-Magyarországunk, hogy letartóztassa a keletmagyar Stáizit, kiebrudalja az MSZMP-t, s megakadályozza, hogy a volt MSZMP-klientúra tegye rá a kezét a nemzeti vagyon javára, mellesleg a médiára. A világtőke pedig nem ingyen adja ehhez a dohányt. Végül is, ha Amerikából nézzük, olyan mindegy, hogy ki lett kapitalista a volt kommunizmusokban: csak forogjon a verklei, és kész! Na de innen nézve, tisztelt Hegyi úr, s erkölcsileg?! Magányos esténken elemezgesse a Csillebérci Úttörőtábor esetét. Modellértékű!

Önnek abban is igaza van, hogy miközben bírálom Önöket, nem bírálom a Fideszt. Ez igaz, csak nem úgy, ahogyan Ön gondolja. Én nem a Fideszt szeretem, hanem az országot, s ez az ország nem létezhet egy feddhetetlen szociáldemokrata párt nélkül. Nem elírás, tisztelt Hegyi úr. A Fideszre s annak 2002-es győzelmére nem azért van szükség, mert hű de jól csinálják a fiúk! (mellesleg nem rosszul!), valamennyire az Ön pártja is tudná csinálni, megengedem, most már ki van árusítva a családi ezüst; hanem azért, hogy elvesztvén a 2002-es választást, tudjon végre erkölcsileg megújulni az Ön pártja, ne Kádár Központi és Politikai Bizottságának tagjai riszálják itt nekünk a hervadt idomaikat, s szolgálják a nagytőkét, a nyugdíjasokért hullatva krokodilkönnyyeket. Legyen végre teljes erkölcsi megújulás, ne az a VIP-hiteles Nagy Sándor hömpölyögjön itt el és hátra, aki készségesen együttműködött a kádári hatalommal, különben nem lehetett volna az, ami volt. Ő volt a SZOT vezére, tetszik emlékezni a Hegyi úrnak? A megújuláshoz pedig még egy fideszes kormányzási ciklus kell, hogy ez a szocialista párt bukjon, s egy valóban szociáldemokratának nevezhető csapat léphessen pályára, tőlem akár egy liberális párttal a gomblyukában, föltéve, ha az is valódivá válik. Dejsze ez Önnek is érdeke,

Hegyi úr, nem? Persze hogy vannak vipések a másik táborban is, van korrupció is szépen, csak tudja, tisztelt Hegyi Gyula úr, az a baj, hogy nincs *erkölcsi magaslát*, amiről ezt bírálni lehet. Nemcsak Önöknél nincs, egyelőre még máshol is alig-alig. Mert mit érnek az én cikkeim a Kortársban? Lepkefűtty. Igaz is, nem a jobbközépről való véletlenül az az egyetlen érintett politikus, aki visszafizette a VIP-dohányt?

Namármost, hogy mi köze ennek az egésznek Önhöz, tisztelt Hegyi úr?! Nem sok. Önt én két formában tudom elképzelni. Illetve úgy el sem tudom képzelni, hogy mindezt (és mi mindent még!) átlátja, de mint afféle cinikus machiavellista, megy tovább a hatalomnak Strasbourgba – és a jó ég tudja, hogy még hova – vezető lépcsőin. A másik az, hogy Ön egy rokon-szenves kisember, aki nem érti az egészszet, benne van, jó Önnek, átjárja Önt az akol melege, nem tudja, hogy honnan jön, és hogy hová tart. Gyerekkoromban mondták volt Kolozsváron az előnyösen férjhez menő lányokra: jó helyre tették le a kicsi feneküket. Nem, nem, Önnel, tisztelt Hegyi úr, nincs semmi bajom, hiszen Ön még a Munkásőrségnek sem volt tagja, pedig abban benne volt fű, fa, virág. És ha benne lett volna? Na bumm! Még hogy fröcsögő gyűlölet! Ne gyerekeskedjék, képviselő úr! Hol van nekem időm Önt gyűlölni? Egyszerűen csak más a véleményem. Ha elfogad egy írói tanácsot, sose engedje át magát az efféle automatizmusoknak, rontja a szöveg hitelét.

A kicsi fenékről jut eszembe, hogy Ön kifogásolja a szóhasználatomat. Tegye a kezét a szívére: mi ez a Parlamentben egyenes adásban bazmegező hetedik kerületi polgármesterhez képest, ja és hogy a pécsi polgármestert, úgyszintén az Ön pártjából, el ne felejtsem. De hogy félreértés ne essék, a *menyétagarcú* díszítőjelzőt Putyin elnökre alkalmaztam; ezt csak azért jegyzem meg, mert az Ön levelében ez a körülmény el van maszatolva, csak mint az egész levél. De ha már a hasonlatoknál tartunk: tudja, mire emlékeztet Ön engem? Egy sünire. Tulajdonképpen szeretetre méltó. Kicsi és tüskés. Kérdés, hogy tud-e gurulni. Na, majd meglátjuk 2002-ben.

Végül egy töredelmes vallomás! Fájdalom, soha még csak nem is hallottam róla, hogy Ön költő – ami rám nézve szégyen –, a tetejébe ezen a váratlan sorsfordulaton (peripetia!) a Kortárs teljes szerkesztősége is csak álmélkodni tudott. Hogyan? Hegyi Gyula, a költő? Ejha! Eddig, mások mellett, csak az olyan balkanyarokra is képes költőkkel foglalkoztunk, mint Petőfi Sándor vagy Ady Endre... Csőlátás, nem egyéb. Na de ahol legnagyobb a méltánytalanság, ott a legközelebb az igazságtétel. Ígérem, tisztelt képviselő úr, hogy haladéktalanul kiveszem a könyvtárból az Ön összes költeményeit, és elolvasom.

Budapest, 2001. február 18.

Ui.: Nincs meg a könyvtárban! Nem küldene egy példányt postafordultával?

Budapest, 2001. február 19.